

ARIA

S Y L V I A B R O E C K A E R T

ARIA

Passie, wraaklust & genade in de operawereld

R O M A N

Dit boek is fictie. Namen, personages en gebeurtenissen komen voort uit de verbeelding van de schrijfster, of zijn met enkel een verhalend doel opgenomen in de tekst. Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen, met levende en/of overleden personen, berust op louter toeval.

*I'll sing to the sun in the sky
I'll sing till the sun rises high
Carnival time is here
Magical time of year
And as the time draws near
Dreams lift my heart'*

**'Black Orpheus' van Luiz Bonfá en
Antonio Maria**

Januari 2016, Venetië, La Fenice

'Sara Van Broessel!'

Van ergens ver weg op het parterre werd ze naar het podium geroepen. Sara moest toch even glimlachen om de Italiaanse vervorming van haar naam.

Ze zat bloednerveus en handenwringend te wachten tot de vorige kandidate tevoorschijn kwam. Dat was Britt Blomberg, een Deense mezzosopraan die net zoals Sara auditeerde voor de rol van Orphée in de opera *Orphée et Eurydice* van Gluck. Ze hadden, wetend dat ze eigenlijk rivalen waren,

kort even kennisgemaakt achter de coulissen. Bij zo'n auditie zit je toch in hetzelfde schuitje en kan je maar beter een gezellige babbel doen om de stress wat te verlichten. Britt had de belangrijkste aria van *Orphée*, 'J'ai perdu mon Eurydice', met glans vertolkt. Dat had Sara zelfs gehoord vanachter het podium. De Deense met haar vrolijke korte rode krullen en felblauwe ogen verscheen breed glimlachend en duidelijk opgelucht dat het achter de rug was.

'In bocca al lupo,' fluisterde ze Sara toe, die ietwat onzeker *'Crepì!*' prevelde, de Italiaanse verwensing van de wolf in wiens hol je je gaat wagen.

In het theater La Fenice vond een auditie plaats voor een nieuwe productie van *Orphée et Eurydice* van Gluck, maar dan wel in de versie die Berlioz er later van maakte: daarin is de hoofdrol voor een mezzosopraan in plaats van een hoge tenor zoals bij Gluck. De rol is bijzonder veeleisend, want Orphée zingt als solist het leeuwenaandeel van de partituur. De directeur van La Fenice, Pierluigi Dantone, was vast van plan om dezelfde dag nog de ideale zangeres te vinden voor zijn *Orphée*. Hij zat in het midden aan een kleine tafel, opgesteld vooraan op het parterre. Naast hem zaten regisseur Chiara Fiorelli en Marco Negroni, de vaste dirigent van het huis.

Sara haalde diep adem en maakte een kruisteken – iets wat ze altijd deed op belangrijke momenten, ook al was ze niet diepgelovig. Ze maakte een mentale klik en stapte het toneel op als Orphée die intens bedroefd is nadat hij zijn Eurydice voor de tweede keer verliest. Aan de vleugelpiano zat de haar toegewezen pianiste, met wie ze kort voor de auditie haar aria één keer had kunnen repeteren. Sofia Galli, een door en door Italiaans ogende brunette, lachte haar bemoedigend toe. Tijdens de korte repetitie had ze Sara nog enkele nuttige tips gegeven, onder meer om zeker de tijd te nemen om elk

woord te voelen en te beleven, en niet te versnellen als gevolg van de auditiestress.

Pierluigi Dantone keek haar vanachter zijn zware brillenglazen indringend aan en verwelkomde haar vriendelijk. Hij fluisterde zijn tafelgenoten toe dat mezzosopraan Sara Van Brussel hem was aanbevolen door een Belgische operadiva op leeftijd die nu vooral bezig was met coaching.

Voor de gelegenheid had Sara een ietwat mannelijk ogend pak aangetrokken, Orphée was tenslotte een broekrol. Maar de olijfkleurige zijden blouse die ze onder het vest droeg, was heel vrouwelijk en kleurde mooi bij haar groene ogen. Ze combineerde het geheel met een elegante schoen met middelhoge hak.

De pianiste zette de eerste tonen in van de meeslepende melodie in de toparia van *Orphée*, even later herhaalde Sara precies dezelfde melodie op de woorden 'J'ai perdu mon Eurydice'. Ze zong de eerste zinnen met haar blik naar de grond gericht, als een diepverslagen Orphée die nog niet goed beseft wat hem overkomt.

'Eurydice, Eurydice, répond!' Bij deze smeekbede van Orphée richtte ze haar blik omhoog naar de illusionistische plafondschildering van La Fenice, waar in concentrische cirkels in verschillende tinten blauw de hemel zich als het ware driedimensionaal ontvouwt, ook al is het eigenlijk een platte zoldering. Maar een smeekbede tot de hemel is niet langer aan de orde, in de loop van zijn aria beseft Orphée dat Eurydice voorgoed verdwenen is en hij herhaalt met hernieuwde en versterkte wanhoop zijn klacht. Bij de laatste, nadrukkelijk afsluitende pianoklanken kwam Sara weer tot zichzelf. Ze zag nu pas duidelijk de drie mensen die aandachtig zaten te luisteren. Verbeelde ze het zich of was er ontroering op hun gezichten te lezen?

Dantone zette even zijn bril af, om hem daarna snel weer op te zetten en zei: ‘Dank je wel, Sara, je hebt ons laten genieten van deze aria. Dit was meer dan een auditie, het was een muzikale belevenis.’

Toen ze die woorden hoorde, voelde Sara onmiddellijk een grote blijdschap en opluchting: het was achter de rug, en het leek erop dat ze een goede beurt had gemaakt. Ze bedankte Dantone voor het compliment, gaf hem een warme blik en liep met lichte tred de coulissen in. Daar zat de volgende kandidate al klaar, Miriam Casu, een piepjonge, tendere Française die de rol van Orphée al eerder had gezongen tijdens haar afstudeerproject aan de operastudio van Lyon. Sara kende haar niet persoonlijk, maar wist dat ze bulkte van het talent.

‘Toitoittoi,’ wenste Sara haar toe, maar de jonge zangeres keurde haar geen blik waardig. Na het afroepen van haar naam stapte Casu zelfverzekerd het podium op. Niemand zou haar de rol van Orphée in La Fenice afnemen!

Sara liet zich er niet door van de wijs brengen, de reactie van Dantone gaf haar vertrouwen in de toekomst. Morgen zou ze meer weten, de rest van de dag mocht in het teken van wat ontspanning staan. Tenslotte was ze hier in La Serenissima, een van de mooiste plekken ter wereld, waar ze nu enkele dagen mocht vertoeven, op uitnodiging nog wel, want aan een auditie op dit niveau kwam je pas toe wanneer iemand je had aanbevolen. Daar had haar zangcoach Edith Perqui voor gezorgd dankzij haar internationale connecties na een lange carrière in de Europese operahuizen.

‘Sara, hoe is het gegaan?’ De opgewekte stem van Britt galmde door de gangen van het theater. Blijkbaar had de Deense haar opgewacht om samen naar buiten te gaan. Het deed Sara plezier om nog wat te kunnen napraten met iemand die dezelfde adrenaline door haar lijf had voelen razen.

‘Ik heb er wel een goed gevoel bij, ze waren heel verwelkomend en ook positief in hun commentaar. Had jij een fijne ervaring?’ vroeg ze aan Britt.

‘Goh... ik vond hen inderdaad heel vriendelijk toen ik opkwam, maar eerder onverschillig na mijn prestatie. Ik weet niet wat ik ervan moet denken. Wellicht gaat de rol toch naar Miriam Casu, want dat wordt hier gefluisterd in de wandelgangen.’

Sara zette grote ogen op: ‘Waarom houden ze dan een auditie? Als dat al op voorhand vast zou liggen?’

Britt trok haar schouders op. ‘Zo gaat het wel vaker, hoor, Sara. De een of andere zanger heeft een voetje voor, maar ze houden toch nog een auditie voor de vorm.’ Toen ze Sara’s beteuterde gezicht zag, schoot ze in de lach en trok haar mee naar buiten, de koude januarilucht in. ‘Kom, we gaan een Aperol Spritz drinken om de emoties te verwerken!’

Het was maar enkele minuten stappen van het Campo San Fantin, waar La Fenice zich bevond, tot vlak bij Campo Santo Stefano, waar Britt een heel gezellige plek kende waar ze volgens haar de beste Aperol Spritz serveerden en je kon er ook een hapje eten. Luidkeels taterend, alsof ze al jarenlang vriendinnen waren, gingen ze langs enkele kleine steegjes, trappen op en af, tot ze in de Calle dei Frati kwamen.

‘Hier is Bar Spritz. Kom we gaan naar binnen, want buiten is het toch net iets te fris.’ Britt troonde Sara mee de kleine bar in. Ze gingen zitten op vrolijke oranje stoeltjes aan een klein, rond tafeltje. ‘Ik rammel,’ zei Britt. ‘Heb je die panini in de toog gezien? Die zijn toch onweerstaanbaar!’

Even later deed de Deense zich tegoed aan een broodje met geroosterde kip en rucola terwijl Sara ging voor een vegan versie. De Aperol Spritz die hoog aangeschreven stond in het barretje, maakte al snel de tongen los.

‘Was je al vaker in Venetië?’ vroeg Britt.

Sara aarzelde even en antwoordde toen schroomvol dat dit haar eerste keer was.

‘Nee? En je vertelde me net dat je vijfenveertig plus bent, dan moet je toch ooit al een romantische trip naar La Serenissima hebben meegemaakt in dat lange leven van je?’ Britt keek haar ongelovig aan.

‘Ik ben opgegroeid in Brugge, het Venetië van het noorden. De Italiaanse tegenhanger spreekt al jaren tot mijn verbeelding. In mijn jonge meisjeskamer thuis bij mijn ouders hing een portret van Antonio Vivaldi, die voor mij bijna symbool staat met de dogenstad. Venetië nam in mijn verbeelding de meest romantische proporties aan, in die mate dat ik bang werd teleurgesteld te worden door de realiteit. Ik vind ook dat het een stad is die je met een geliefde moet bezoeken, niet op je eentje en al helemaal niet wanneer je in een ingewikkelde relatie zit. Ik blijf een groot talent te hebben voor ingewikkelde relaties.’ Sara keek een beetje droevig voor zich uit nu.

‘Maar hé, meid! Je bent hier nu, en wat een fantastische aanleiding is dat, uitgenodigd nog wel voor een auditie in zomaar even f* La Fenice!’ Britt hield wel van een krachtterm nu en dan.

Sara schoot in de lach. ‘Je hebt gelijk f* La Fenice en f* Venetië, hier ben ik dan, klaar om me helemaal in jouw armen te nestelen!’

Britt klapte in haar handen. ‘Zo is dat! Ga jij nu maar een ongecompliceerde relatie aan met jouw droomstad en morgen – wie weet – krijg je goed nieuws en ben je vertrokken voor een langdurige verhouding met haar. Hm, gek eigenlijk dat we Venetië bijna automatisch vrouwelijke eigenschappen toedichten. Maar misschien zegt dat meer over mij dan over de stad.’ Ze bloosde toen ze Sara toevertrouwde dat ze op vrouwen viel.

‘Toch ook een klein beetje ingewikkeld dan?’ vroeg Sara.

‘Eigenlijk niet. Ik ben er helemaal uit nu. Ik weet wat mijn geaardheid is en heb er volstrekt vrede mee. Ik ben net dertig geworden, een vaste relatie is op dit moment niet aan de orde. Ik weet ook niet of ik wel zal kunnen doorbreken in de operawereld en of ik dan voor een reizend bestaan zou kiezen. Nee, ik houd het op losse flodders momenteel en ik heb wel wat *friends with benefits*.’ Ze knipoogde vrolijk en schudde haar rosse krullen naar achteren. ‘Vertel eens iets over jouw huidige ingewikkelde relatie dan?’

Sara zuchtte. ‘Heb je even tijd? Want het is een heel verhaal.’

‘Kom! Voor de dag ermee,’ zei Britt.

‘Goed, dan bestellen we nog een drankje. Ik houd het wel bij water vanaf nu. Een zangeres moet leven als een hogepriesteres: ascetisch en gezond. Toch als je het lang wil volhouden in deze branche.’

Britt gaf een monkelend lachje ten beste, bestelde prompt een tweede Aperol Spritz voor zichzelf en een *acqua frizzante* voor Sara.

Het was al donker toen ze enkele uren later de bar verlieten en elk een andere weg opgingen, ze verbleven immers niet in hetzelfde hotel. De pragmatische Britt koos voor een eenvoudig hotelletje in de buurt van La Fenice. Sara verbleef in een viersterrenhotel in een buurt die een heel eind verwijderd was van het operahuis. Daar had ze – vond ze zelf – goede redenen voor: haar eerste ontmoeting met de stad van haar dromen mocht plaatsvinden in een beetje luxe en schoonheid én ze wilde morgen de buurt verkennen waarover haar grote liefde Giulio haar zulke intense verhalen had verteld.

Ze kon de ferry nemen, dan was het maar even stappen tot aan de halte Zattere en een kwartiertje varen tot Sant’Elena, waar ze een hotelkamer had geboekt. Sant’Elena

is het meest oostelijke deel van Venetië, vroeger was het een eiland gescheiden van de stad, nu is het verbonden met verschillende bruggen over een kanaal. Je kan er ook gewoon te voet naartoe vanaf het toeristische centrum.

Sara besloot te wandelen, volgens Google Maps was het veertig minuten stappen en het beloofde een mooie tocht te worden, ook al was het ondertussen donker en steeg er een lichte mist op vanuit het water van de lagune. Het was koud en ze zette er stevig de pas in langs het spaarzaam verlichte San Marcoplein. Gelukkig was het *acqua alta* van de voorbije dagen weer voorbij en had ze haar elegante schoenen voor de auditie gewoon kunnen verruilen voor de lage lederen laarsjes die wel comfortabel waren maar nu ook weer niet zo waterbestendig. Morgen of overmorgen zou ze een grondiger bezoek brengen aan de historische trekpleisters van de stad, zoals de San Marcobasiliek en het Dogepaleis, en ze zou ook in de buurt van haar hotel een kijkje nemen bij de Scuola Militare Navale op Sant'Elena, waar Giulio de ergste jaren van zijn jeugd had beleefd. Terwijl ze verder wandelde op de brede Riva degli Schiavoni in het zachte licht van de sierlijke lantaarns, mijmerde ze verder over het verhaal dat ze daarnet uit de doeken had gedaan tegen Britt.

Vorige zomer had ze hem voor het laatst gezien, de man die al vijf jaar haar grote liefde was, Giulio Licata, een knappe Italiaanse admiraal die een tijdje aan de slag was bij de NAVO in Brussel en die ze op het vliegtuig had leren kennen. De relatie met Giulio was intens geweest, voor Sara was hij de man die haar haar zelfvertrouwen als vrouw had teruggegeven. Een behandeling tegen borstkanker leidde tot een dubbele mastectomie en voorts veel ingrepen om tot een aanvaardbaar esthetisch herstel te komen. Giulio had nooit een probleem gemaakt van haar gereconstrueerde boezem en

ook niet van de littekens die ze had overgehouden aan die plastische chirurgie. Met hem beleefde ze de mooiste intieme relatie die ze ooit met iemand had gehad. Bovendien was hij zeer belezen, dacht hij veel na over de wereldproblematiek en hield lange monologen daarover terwijl Sara aan zijn lippen hing. Toen Ammiraglio Licata naar Londen verkaste om daar een andere afdeling van de NAVO te leiden, bleven ze elkaar zien. Sara bezocht hem er geregeld of hij kwam naar Brussel. Vervolgens, toen hij zowat de halve wereld rondreisde als rechterhand van de toenmalige minister van Defensie, bevond hun vaste liefdesnestje zich in Rome. Maar sinds voorbije zomer waren de liefdestripjes gestopt. Giulio had nu een vaste post in zijn thuisland, waar hij hoofd werd van de Noord-Italiaanse marine met een verblijfplaats in het schilderachtige La Spezia.

Britt had haar verwonderd aangekeken toen ze dat vertelde: als je de kans krijgt om een geliefde op te zoeken in de buurt van Genua en Cinque Terre, dan twijfel je daar toch geen moment aan? Maar zo eenvoudig lag het allemaal niet: Giulio had in Viareggio een Italiaanse echtgenote, twee zonen en een oude moeder, *la mamma*, die hij een leven lang op handen zou blijven dragen.

‘Wist je dan niet van die andere vrouw, toen je met hem iets begon?’ had Britt gevraagd.

‘Niet onmiddellijk, en toen ik erachter kwam, was het te laat, ik was hopeloos aan hem verknocht.’ Sara was er niet trots op dat ze moest opbiechten een relatie gehad te hebben met een getrouwde man.

‘Is het dan definitief voorbij?’ had Britt er snel aan toegevoegd.

Maar dat wist Sara op dit moment niet echt zeker. De vele WhatsAppberichtjes die ze elkaar nog stuurden, deden in elk geval niet vermoeden dat de liefde bekoeld zou zijn, maar

geen van beiden nam het initiatief om naar de ander toe te reizen. Sara wilde zichzelf de vernedering besparen om zo dicht bij de thuisbasis van haar getrouwde minnaar geconfronteerd te worden met zijn echtgenote of anderen uit zijn entourage. En Giulio was overduidelijk zo pragmatisch ingesteld dat hij geen reisjes naar Brussel ondernam wanneer dat beroepshalve niet meer vereist was. Zijn huidige job was immers niet langer internationaal georiënteerd maar geheel ten dienste van de Italiaanse marine. Hij maakte de voorbije decennia een indrukwekkende carrière als marinier: die begon onder aan de ladder als matroos, hij liep nog stage op het prachtige schip de *Amerigo Vespucci*, schopte het tot kapitein van het onwaarschijnlijk groot vliegdekschip de *Garibaldi* en klom dan op tot een admiraal met vier sterren die meer uren in een vliegtuig doorbracht dan op zee. Als jonge snaak wilde hij de verstikkende sfeer van zijn ouderlijke huis in Treviso snel verlaten en begon aan een opleiding in Venetië. Veertien jaar was hij toen hij toetrad tot het marinecollege op Sant'Elena, waar hij vreselijk werd gepest. Sara logeerde er vlakbij, in het mooie hotel Sant'Elena in een groene residentiële buurt.

Ze was ondertussen een heel eind verder gewandeld langs de beroemde Giardini della Biennale in de wijk Castello en kwam aan bij het hotel. Dat was een voormalig Venetiaans klooster met een prachtige binnentuin. Het Venetiaanse carnaval viel vroeg dat jaar, een week eerder kon je er nog voor een heel redelijk bedrag een kamer boeken. Sara had de vorige nacht al in het hotel doorgebracht, de dag van de auditie moest ze fris zijn en kon ze maar beter geen reis achter de kiezen hebben. Omdat ze vrij laat aankwam op de luchthaven Marco Polo had ze zichzelf een taxirit gegund, die deels met de wagen, deels met de watertaxi verliep. Haar eerste kennismaking met de stad gebeurde vanaf een sportief

motorbootje op de lagune. Venetië lag daar onverstoort, onder het flauwe schijnsel van de wassende maan die weerkaatst werd in het water. Het was een onvergetelijke ervaring geweest en ze vond het helemaal niet erg dat ze die met niemand kon delen, behalve dan met de taxichauffeur die glimlachte toen hij de betovering zag op het gezicht van zijn Belgische passagier, die duidelijk voor het eerst aankwam in La Serenissima.

Nu was ze bekaf en nam ze onmiddellijk de lift naar de derde verdieping van het hotel waar ze een standaardkamer had geboekt voor drie nachten. De prachtige marmeren wenteltrap in het voormalige klooster zou ze wel weer bewonderen op weg naar het ontbijt de volgende ochtend.

'*Sogni d'oro*,' fluisterde ze nog tegen zichzelf voor ze weggleed in een diepe slaap. Haar dromen gingen over een auditie waar ze niet op tijd aankwam, omdat ze zich in een soort limbo bevond in een weelderig barok theater met overal gesloten deuren waar ze tevergeefs tegenaan bleef bonken.

Gentile Signora Van Brussel,

Het was een waar genoegen voor ons om uw auditie gisteren te mogen beluisteren. Uw vertolking van de aria van Orphée van Gluck was vlekkeloos en getuigde van een diepe inleving in het personage. Toch hebben wij beslist om u niet te engageren voor deze rol op korte termijn.

Wij zouden echter bijzonder verheugd zijn indien u een engagement zou aanvaarden voor de zomer van 2017 wanneer we L'Orfeo van Monteverdi brengen. U zou geknipt zijn voor de rol van de Messaggera, Silvia, een wijze vrouw vol empathie voor het onfortuinlijke jonge paar Orfeo en Euridice. We denken dat het een heel fijne samenwerking zal worden voor u met dirigent John Eliot Gardiner gezien uw

specifieke opleiding in de barokzang aan de Scola Cantorum Basiliensis en uw ervaringen met dirigenten zoals René Jacobs en Philippe Herreweghe. De encenering zal vanuit de barokke gestiek vertrekken, een ervaring die u ook niet vreemd is volgens uw curriculum vitae. Het wordt een wondermooie productie in het kader van 450 jaar Monteverdi. We hopen dan ook dat u op dit aanbod zal ingaan. Desgevallend ligt het contract hier voor u klaar. U kan het komen ondertekenen wanneer u deze middag uitzonderlijk te gast bent voor de Italiane van de productie Stiffelio, samen met de andere zangers die gisteren auditeerden in ons mooie huis.

We groeten u heel hartelijk en hopen op een positief antwoord van uwentwege.

Pierluigi Dantone, artistiek directeur

Marco Negroni, muziekdirecteur

Sara zat in de kleine gezellige ontbijtzaal de binnengelopen mails na te kijken op haar smartphone. Ze had genoten van het typisch Italiaanse *colazione* met veel zoetigheden en een cappuccino. Het zien van een bericht van La Fenice deed haar even naar adem happen. Het aanvankelijke gevoel van teleurstelling omdat ze niet geselecteerd was voor haar droomrol Orphée maakte al snel plaats voor opluchting omdat er in dezelfde mail een aanbod stond voor een andere rol, ook al was die heel wat minder prestigieus. Ze was er zich van bewust dat ze in de operawereld al behoorde tot de zangers van middelbare leeftijd en dat ze makkelijker gecast zou worden voor rollen die een zekere rijpheid uitstraalden, zoals de rol van Silvia, de Messaggera.

Britt had haar gisteren ook al duidelijk gemaakt dat Miriam Casu de grootste kanshebber was voor de rol van de jonge Orphée. Wellicht was zij de uitverkorene, dat stond

niet in de mail, maar dat zou ze ongetwijfeld deze middag wel vernemen.

‘Niet getreurd!’ sprak ze zichzelf bemoedigend toe. ‘We gaan ervoor!’ Ze keek nu al uit naar de zomer van 2017 en de samenwerking met de grote barokspecialist John Eliot Gardiner.

De *Italiane* van *Stiffelio*, een eerste repetitie met orkest voor de zangers, begon om drie uur. Ze was al vroeg uit de veren en had nog ruimschoots de tijd om de toerist te gaan uithangen rond San Marco. Maar eerst – voor ze de ferry nam in de richting van het centrum van Venetië – ging ze een kijkje nemen naar de school waar Giulio als jonge snaak zijn eerste marineopleiding kreeg.

Het was maar vijf minuten stappen vanaf het hotel, een kleine wandeling langs de Viale IV Novembre bracht haar tot bij het uitgestrekte terrein in het uiterste oosten van Sant’Elena. Maar veel kon ze er niet gaan bekijken, want de hele site met gebouwen in rode baksteen uit de late jaren dertig was een militaire zone en dus afgesloten voor het publiek. ‘*Zona Militare divieto di accesso*’, las ze op enkele gele bordjes. Hier was het dus dat Giulio als veertienjarige zijn eerste stappen bij de marine zette. Hij zat er op internaat en toen hij er studeerde in de jaren zeventig, was de sfeer er allesbehalve constructief. De jonge kadetten waren niet veilig voor de oudere studenten. De enige plaats waar ze even ongedeerd konden verblijven, waren de toiletten. Geregeld werden jongens in matrassen gerold en door de vensters gekeild. Er was geen respect, geen vriendschap, alleen terreur. Dat had Giulio haar verteld tijdens een van hun lange liefdesnachten samen in Brussel. De ommekeer voor hem kwam er toen hij zijn opleiding voortzette in Livorno aan de Accademia Navale: daar heersten respect en rechtvaardigheid ondanks heel strenge richtlijnen.

Wellicht was de situatie nu helemaal anders in dat college, sinds het een militaire status verkreeg eind jaren negentig en sinds er recent ook meisjes werden toegelaten tot die voorbereidende opleiding als marinier. Ik mag het hopen, dacht Sara.

Een zekere weemoed overviel haar, nu ze daar alleen stond te staren naar die gebouwen in de verte, terugdenkend aan de vele verhalen die Giulio met haar deelde. Het was inmiddels een halfjaar geleden dat ze hem nog in levenden lijve zag en de pijn van het gemis was bij momenten erg groot. Als ze eerlijk was met zichzelf, was het vooral de fysieke intimiteit die ze miste en het gevoel begeerd te worden door zo'n knappe man. Want dat was hij ontegensprekelijk met zijn mengeling van Siciliaanse en Venetiaanse roots – zijn moeder kwam uit het noorden en zijn vader uit het zuiden. 'Een ideale Italiaan,' zei Sara vaak gekscherend tegen Giulio. Maar goed, de korte bedevaart naar het verleden van haar ideale edoch onbetrouwbare minnaar had lang genoeg geduurd, vond ze, niet veel later was ze onderweg naar het meer toeristische en vrolijkere gedeelte van de lagunestad.

Vergenoegd nestelde Sara zich in een van de comfortabele rode zeteltjes van het parterre in La Fenice. Het was bijna drie uur. De *Italianne* van *Stiffelio*, een weinig bekende opera van Verdi, zou gaan beginnen. Ze had er een drukke voormiddag op zitten met een bezoek aan het Dogepaleis en de San Marcobasiliek, en was betoverd door de immense schoonheid en grootsheid, de formidabele geschiedenis van alles wat ze zag. Ook de onwaarschijnlijke structuur van de lagunestad op houten palen in het water en de grote kwetsbaarheid die dat met zich meebracht, raakten haar diep. Het zou nog een hele tijd duren voor het MOSE-project (om de stad te beschermen tegen het *acqua alta*) operatief kon zijn,

maar de tijd drong voor Venetië.

Alles van schoonheid is broos, dacht ze. Of beter: alles van waarde is weerloos, zo luidde het originele vers van Lucebert.

'Ciaoooooooo, dromer!!!' Britt plofte in een zeteltje naast haar neer. 'Wat heb je allemaal uitgevreten vandaag?'

Sara kon haar nog net vertellen dat ze door en door verliefd was geworden op La Serenissima en ze er waarschijnlijk nooit genoeg van zou kunnen krijgen.

'Ik had dus gelijk, hè, de rol is naar Casu gegaan. Zie ze daar zitten glunderen op de middelste rij in het hart van het theater. Ach, ik gun het haar, ze heeft er keihard voor gewerkt. Ik hoop dat jij niet te zeer teleurgesteld bent...' Britt keek benieuwd naar de reactie van Sara.

'Nee, hoor. Het was een onbetaalbare ervaring om hier te mogen auditeren en wie weet, in de toekomst komt er misschien nog een andere kans...' Ze vertelde wijselijk nog niks over haar iets eerdere aankomst in het theater en de overhandiging van een contract voor *L'Orfeo* in 2017.

Dantone in hoogsteigen persoon had haar ontvangen in zijn kantoor en hij had er nog eens de nadruk op gelegd hoezeer haar auditie hem was bevallen. Hij wilde haar ook persoonlijk laten weten dat de rol van Orphée naar Miriam Casu was gegaan, omdat ze er al scenische ervaring mee had en omdat ze met haar wat jongensachtige uiterlijk beter paste in het concept van de regisseur. Sara had hem bedankt en haar oprechte blijdschap getoond met het engagement voor de *Messaggera* binnen anderhalf jaar.

Dantone drukte haar langdurig de hand en stuurde haar dan naar beneden. '*Vai, vai, cara!* Je mag het begin van *Stiffelio* niet missen zo dadelijk. Geniet ervan, want het is een grote uitzondering dat we jullie de kans geven om deze repetitie te kunnen bijwonen!'

Het orkest in de bak was volop aan het stemmen. Het was nu wachten op de dirigent en de zangers die zouden plaatsnemen op een rij stoelen vooraan op het toneel. Sara's blik gleed omhoog naar het vergulde beeldje van de feniks, het embleem van La Fenice. Het theater was twee keer uit zijn as herrezen, de laatste grote brand had het huis bijna volledig vernietigd in 1996. Het verdriet in de stad was overal voelbaar geweest en in een mum van tijd was er door de Venetianen een fonds opgericht voor de reconstructie van het geliefde theater. Dat werd tot in de puntjes gereconstrueerd onder het motto: *Com'era edov'era*, zoals het was en op dezelfde plaats. Ze voelde zichzelf ook een beetje als een feniks, herrezen na een lange behandeling tegen borstkanker en mooi gereconstrueerd door een team van plastisch chirurgen. Ook zij wilde er precies uitzien als voorheen, al was dat toch een beetje een illusie geweest.

Britt stootte haar plagerig aan. 'Daar is de dirigent Marco Negroni. Een knapperd, toch? *Un Italiano vero*. Is hij niet een beetje jouw type?'

'Hm, veel te jong voor mij. Je vergeet mijn gezegende leeftijd, Britt!'

Britt schaterlachte, waarop La Casu zich geërgerd omdraaide en haar aanmaande stil te zijn. 'Gezegende leeftijd! Alsof je een oud besje bent. *Dio Mio!*'

De zangers namen nu ook plaats op het toneel. Ze waren informeel gekleed, goed voor een muzikale repetitie. De tenor in de rol van Stiffelio, een dominee, was een stevige man, een bekende Spaanse tenor en een gevestigde waarde in de operawereld. Een jonge Italiaanse zanger die wat slungelig het toneel opkwam, zou zo dadelijk, in de hoedanigheid van ene Raffaele, de vrouw van de dominee verleiden. De dramatische sopraanrol voor de echtgenote Lina was voor een robuuste Noorse zangeres en als de vader van Lina, graaf Stankar die

de eer van zijn dochter zou verdedigen, maakte een grote, wat oudere, zwarte man zijn opwachting.

Sara vroeg zich af of ze nerveus waren, tenslotte zongen ze voor het eerst hun rollen met orkestbegeleiding. Maar ze zagen er allemaal ontspannen uit en keken nieuwsgierig de zaal in naar het spaarzaam aanwezige publiek dat normaliter alleen bestond uit medewerkers van het theater en nu dus uitzonderlijk ook uit enkele buitenstaanders, namelijk vier van de acht zangeressen die gisteren auditeerden. De andere vier waren al teruggekeerd naar huis met een vroege vlucht of waren te aangedaan door de afwijzing die ze die ochtend in hun mailbox vonden.

Sara genoot met volle teugen van de dramatische orkestklanken en de grote stemmen van de zangers die daar moeiteloos overheen zongen. Ze konden het niet laten om hier en daar wat te acteren en naar elkaar toe te zingen, ook al is de *Italienne* een niet-scenische repetitie.

Tijdens een korte pauze kwamen de solisten op adem in hun loges, en de kleine schare toehoorders begaf zich naar de kantine van de medewerkers backstage waar ook heel wat koor- en orkestleden iets kwamen drinken. Miriam Casu was er niet bij.

'Ik heb haar zien wegstuiven richting de loge van de dirigent,' fluisterde Britt tegen Sara. 'Ook dit doet de ronde in de wandelgangen: dat die twee het heel erg goed met elkaar kunnen vinden.'

'*Et alors?*' kaatste Sara de bal terug. 'Daar is toch niks mis mee? Ik ben ervan overtuigd dat Miriam de uitverkorene is voor de Orphée-rol op basis van haar talent en ervaring met de rol.'

'Negroni is wel een getrouwde man, Sara...' Britt onderbrak zichzelf: 'Sorry, dat had ik niet moeten zeggen, ik wilde zeker geen verholen kritiek geven op jou.'

‘Het is oké, *cara*, ik begrijp dat er in dat geval geruchten de ronde doen. Maar we zijn er wel niet bij, hè, misschien zitten ze nu samen gezellig de partituur door te nemen van het derde bedrijf van *Stiffelio*, bij wijze van muzikale oefening voor La Casu.’

Britt kwam niet meer bij van het lachen bij het denkbeeldige onderonsje van Negroni en Casu gebogen over de partituur.

Daar ging de bel alweer om de aanwezigen in de zaal en de artiesten aan te manen opnieuw hun plaatsen in te nemen voor het derde bedrijf van Verdi's *Stiffelio*.

Nadat het orkest gestemd had, kwam de dirigent opnieuw op.

‘Hij ziet er wat verformfaaid uit,’ giechelde Britt, ‘zijn haar in de war, de bovenste knoopjes van zijn hemd staan open, kijk maar!’

De blikken van Sara en Britt gleden als vanzelf af naar het midden van het parterre, waar Miriam Casu zat. Maar de Française zag er even onberispelijk uit als voordien, met haar donkerbruine haar in een korte nette bob geknipt, haar grote donkere ogen aangezet met zwarte eyeliner en veel mascara, voorts alleen een lichte, rozige lipgloss, alles gedoseerd en elegant, net zoals haar kledij: een tweedelige tailleur in de stijl van Chanel, volledig kreukvrij.

‘Wat een koele kikker!’ mompelde Britt nog, maar Sara luisterde niet meer, ze was een en al oog en oor voor wat zou volgen.

De oudere, zwarte zanger met een aristocratisch voorkomen ging staan voor de grote *scena* van graaf Stankar aan het begin van het derde bedrijf. Zijn blik was onheilspellend. Na enkele korte dreigende akkoorden in het orkest donderde zijn baritonstem door de zaal: ‘*Ei fuggè!*’ De vader van Lina vindt een briefje van de minnaar Raffaele in een boek van

zijn dochter, waaruit blijkt dat de twee echtbrekers er samen vandoor willen gaan. Zijn woede is hemeltergend, maar gaat plots over in een tomeloos verdriet: ‘Wat ben ik zonder eergevoel?’ De bariton maakte een gebaar alsof hij een geweer aan zijn hoofd zette. De blik in zijn ogen was nu zonder meer angstaanjagend en van een onpeilbare duisternis.

Sara hield haar adem in.

Wat een zanger! Wat een acteur! Hoe diep ging hij in zijn rol als de zwaar teleurgestelde vader die dacht dat God hem een dochter als een engel uit de hemel had geschonken. Dat vertelde hij in een aria die niemand onberoerd kan laten, *Lina pensai che un angelo*.

Aan wie zou hij nu denken? Zou hij een volwassen dochter hebben die hem op de een of andere manier veel verdriet heeft gedaan?

Iedereen zat ademloos te kijken en te luisteren naar Richard Brown, de grote, zwarte zanger die met zijn gevierde leeftijd nog moeiteloos het publiek kon betoveren met zijn stem en enorme *présence*. Na een korte tussenkomst van een andere bas, die de bijrol van een dominee vertolkte, ging Brown verder, dit keer extatisch, want hij vernam zonet dat Raffaele, de minnaar van zijn dochter, in aantocht is. *O gioia inesprimibile*. Nu overheerst bij graaf Stankar de vreugdevolle gedachte aan een zoete wraak. In de ogen van Richard Brown las je alleen nog moordzucht, ondanks de bijna uitzinnig opgetogen orkestklanken.

Het was een magistrale scène en er brak een spontaan applaus uit, wat niet echt gebruikelijk is tijdens een repetitie. De zanger, nog half in zijn rol van wraaklustige vader, keek duidelijk verstoord en geërgerd de zaal in. Sara voelde zijn blik een moment op haar rusten en sloeg de ogen neer. Hij ging weer zitten en terwijl de tenor en bas verder in dialoog

gingen over de komst van Raffaele, ging zijn blik opnieuw in haar richting. Ze beeldde het zich niet in, hij bleef nadrukkelijk naar haar kijken, nieuwsgierig nu.

Misschien vraagt hij zich af wat die rijpere vrouw hier doet tussen het jonge gezelschap dat uitgenodigd is op deze repetitie?

Het kon niet anders dan dat de solisten op de hoogte gebracht waren van het uitzonderlijke bezoek van de uitgenodigde zangers. Een *Italienne* is een intiem moment tussen dirigent, orkest, koor en solisten, een eerste keer dat ze allemaal samen musiceren en het voorbereidende werk van vele maanden een gezamenlijke klank krijgt. Normaliter hoorden er geen buitenstaanders aanwezig te zijn, de uitnodiging was zoals Dantone benadrukt had hoogst uitzonderlijk.

In het vervolg van de opera brengt graaf Stankar effectief de minnaar van zijn dochter om het leven en hij moet daarvoor boete doen, net zoals zijn dochter vanwege haar overspel. Het in moreel opzicht meest hoogstaande personage is Stiffelio, de dominee die op het einde vergiffenis schenkt aan zijn ontrouwe echtgenote, geheel in overeenstemming met de passage uit de Bijbel over de overspelige vrouw, die hij voorleest tijdens een kerkelijke dienst. Hoe gedurfd was deze afloop van het verhaal! Geen wonder dat de censuur, onder grote druk van de katholieke kerk, geen genade kende in Triëst, waar de creatie van Verdi's opera zou plaatsvinden. Een gehuwde priester, stel je voor! En dan nog een priester die overspel vergeeft. Gelukkig bracht men in La Fenice de oorspronkelijke versie van de opera en niet de gemutileerde versie die Verdi ervan moest maken onder druk van de Italiaanse censuur.

Sara kon haar ogen amper afhouden van Richard Brown, ze was betoverd door zijn stem, die een prachtige diepe klank had en een verbluffend volume. Wanneer hij zong, voelde ze de trillingen tot in het diepste van haar wezen. *The voice of*

God, dacht ze even, ook al vertolkte Brown hier wel degelijk een zondig personage.

Toen de repetitie voorbij was, bleef ze stil, maar Britt taterde honderduit toen ze nog een kop koffie gingen drinken in de kantine backstage. 'Jammer dat ik mijn late vlucht richting Kopenhagen moet halen, Sara, ik had graag nog samen een bezoekje gebracht aan onze favoriete Bar Spritz! Wie van de zangers vond jij het meest overtuigend? Wacht. Ik weet het al, je was gefascineerd door de zwarte zanger die Stankar zingt, ik zag je wel kijken naar hem.'

'Viel het zo op? Ja, inderdaad, ik ben overdonderd door die stem en de manier waarop hij zich inleeft in zijn rol. Ik vind hem ook een knappe man, hij ziet er verbazingwekkend jong uit voor zijn leeftijd.'

'En erg viriel, toch?' vulde Britt aan met een lachje.

'Ja, dat ook,' gaf Sara toe.

'Ja, ja, een echte man. Zo heb jij ze graag, denk ik! Trouwens, Richard Brown is wereldberoemd, een levende legende. Dat is ook wel sexy!

Ik moet er helaas vandoor, Sara. Ik ben erg blij dat ik jou hier heb leren kennen. We houden contact, toch?' 'Zeker! Ik wil weten hoe het verder verloopt met jouw zangprojecten en je toekomstige keuzes in het leven, en of je gelukkig zal blijven met jouw *friends with benefits*.'

'Ik houd je op de hoogte, van alles!'

Ze wisselden nog haastig telefoonnummers uit en omhelsden elkaar intens. '*Ciaaaaaaooo cara!* Ik zal je missen!' En weg was de Deense. Haar vrolijke stem klonk nog na in de ruimte.

Sara voelde zich een klein beetje verlaten toen ze alleen achterbleef. Met de andere uitgenodigde zangers, onder wie Miriam Casu, had ze helemaal geen band. De Française was trouwens in een druk gesprek verwickeld met de dirigent

en dit keer ging het duidelijk niet over het derde bedrijf van *Stiffelio*. De lachsalvo's volgden elkaar snel op en de twee keken elkaar nu wel echt diep in de ogen!

Tijd om te vertrekken, dacht ze. Ze griste haar jas van een stoel om zich met gezwinde tred richting artiestenuitgang te begeven. Daar botste ze bijna tegen Richard Brown aan, die net op hetzelfde moment het theater verliet.

'Goeienavond,' prevelde Sara met een verlegen glimlach.

De zanger bekeek haar met dezelfde nieuwsgierig vorschende blik als even geleden in de zaal. 'GOEDENAVOND!' Zijn stem galmde door de gang. 'Ik heb jou nog niet eerder ontmoet. Werk je in dit theater?'

Sara antwoordde bijna verontschuldigend dat ze hier op uitnodiging was, samen met drie andere zangers die gisteren deelnamen aan een auditie.

Richard Brown fronste zijn wenkbrauwen. 'Dat vind ik hoogst ongepast! Ik was ervan op de hoogte en heb het laten betijen, maar eigenlijk kan dat niet. Jullie zaten dan ook nog eens parterre, in het zicht. Wat bezielt Dantone om mensen van buiten de productie toe te laten tot een repetitie?'

Sara voelde zich erg geïntimideerd. Door de combinatie van de onwaarschijnlijk sonore spreekstem en de ergernis die hij uitte, kromp ze bijna in elkaar. 'Het spijt me erg, u heeft gelijk. Wij hadden ergens discreet moeten plaatsnemen in de een of andere loge. We hebben er niet voldoende bij stilgestaan dat dit een eerste repetitie is met orkest, een spannend moment voor de zangers.'

Brown schoot in de lach. 'Ach, juffrouwetje, zo erg is het nu ook weer niet! Ik wilde even mijn punt maken, maar dat moet ik niet tegen jou doen maar tegen het beleid van dit huis. Een auditie, zei je daarnet? Waarvoor heb je gesolliciteerd, als ik vragen mag?' Hij bekeek haar nu welwillend en geamuseerd, met een sprankel in zijn ogen. 'Weet je wat?'

Waarom gaan we geen koffie drinken in Caffè Florian op dat prachtige pleintje hier vlakbij?' Hij knipoogde. 'Je kent het wel, het San Marcoplein. Vertel me dan alles over jouw auditie. Tenminste, als je tijd hebt en geen andere afspraken...'

Sara haastte zich om te bevestigen dat ze de rest van de avond helemaal vrij was en dat ze pas morgen een vlucht terug naar Brussel had. Ze was nog altijd ontdaan door de overweldigende persoonlijkheid van Brown en liet wat onhandig haar dikke wollen muts op de grond vallen. Als een echte gentleman raapte Richard Brown die onmiddellijk op en overhandigde hij ze galant.

'Je kan die wel gebruiken, het is berekend buiten. O ja, we hebben ons nog niet echt aan elkaar voorgesteld. Ik ben Richard Brown.'

Nu moest Sara lachen. 'Ja, dat weet ik natuurlijk wel, u bent een wereldberoemde zanger. Ik heb trouwens erg genoten van uw vertolking daarnet van de grote *scena* voor Stankar, ik vond het huiveringwekkend. Mijn naam is Sara Van Brussel. Aangenaam.'

'Aangenaam,' zei Brown en hij greep haar hand. Hij keek haar opnieuw indringend aan en glimlachte. 'Sara Van Brussel die morgen helemaal terugkeert naar Brussel.'

Omdat het erg koud en mistig was, het was ook al donker, waren ze binnen gaan zitten in Caffè Florian, een brasserie met een enorme geschiedenis die terugging tot in de achttiende eeuw. Casanova zou er nog langsgesproken zijn, Goethe, Lord Byron, Wagner... De obers waren allemaal strak in livrei en laveerden door de verschillende kleine kamers met zilveren dienbladen. Het was er gelukkig geen toeristische overrompeling. Op de rode fluwelen zeteltjes zaten hier en daar, dicht tegen elkaar aan, overduidelijk verliefde koppeltjes, hun gelukzaligheid weerspiegeld in de vele

Venetiaanse spiegels aan de wanden. Ze beleefden een onvergetelijk moment op een locatie die je volgens de reisgidsen niet mag overslaan, ook al is het er waanzinnig duur.

Richard Brown en Sara werkten zich uit hun winterjassen en namen plaats tegenover elkaar. Sara kon niet weerstaan aan de veelgeprezen *cioccolata Casanova*, een warme drank met onvervalste, gesmolten chocolade en een toplaagje van room met munt. Brown had – zo zei hij – een enorme dorst gekregen na de lange repetitie en bestelde een artisanaal bereid blond biertje.

‘Zo, Sara Van Brussel, in welke rol mag het publiek van La Fenice je binnenkort aan het werk zien en horen?’

Sara deed het relaas van haar auditie en het andere engagement dat daaruit voortkwam. Ze zei er onmiddellijk bij dat ze blij was met het aanbod.

Richard ging onverstoord verder: ‘Dus, jij denkt dat het vooral een kwestie van leeftijd was waardoor je de rol van Orphée aan je neus zag voorbijgaan? Hoe oud ben je dan? Ik zou denken midden dertig...’

Sara bloosde. ‘Ik ben een oudje in de operawereld met mijn achtenveertig lentes.’

Richard Brown bulderlachte. ‘Wat moet ik dan zeggen? Ik ben eenenzeventig. Vind je mij oud? Klink ik oud?’

Sara haastte zich te zeggen dat ze versted stond van zijn jonge uitstraling en dat zijn stem klonk alsof hij op het top-punt van zijn kunnen was.

‘Jij bent piep, meisje, en je hebt alles in huis om die rol van Orphée nog te kunnen zingen. Het is een broekrol, ze verkleden je sowieso in een man, leeftijd doet er niet toe in dit geval, wel hoe je klinkt. Waarom kom je niet eens voorzingen bij mij in Londen? Ik geef coaching aan een enkeling. Zangers die mij op de een of andere manier raken, in wie ik veel potentieel zie. Er is iets in jouw persoonlijkheid dat me

intrigeert. Ik wil graag lesgeven aan jou. Wat denk je?’

Sara wist even niet waar ze het had. Bood de grote Richard Brown haar nu een coachingtraject aan? Hij kende haar amper, had haar nog nooit horen zingen. Dat zei ze hem ook, blij en verwonderd tegelijkertijd.

‘Wat jij niet weet, is dat ik jouw auditie gisteren heb gehoord, ergens verdoken opgesteld in een loge. Ik was in het theater en vernam aan de receptie dat er een auditie plaatsvond in de zaal. Nieuwsgierig als ik ben, besloot ik even te gaan piepen. Ik ben dus niet helemaal eerlijk tegen jou geweest. Ik wist dat je een van de auditanten was en hoorde wat je in huis hebt, en dat is erg de moeite waard. Ik wil graag met jou werken, als jij dat ziet zitten, Sara Van Brussel...’

‘Dat... dat vind ik geweldig, meneer Brown.’

‘Richard,’ verbeterde hij haar.

‘Dat zie ik helemaal zitten, Richard, dank voor dit geweldige aanbod.’

‘Dat is dan afgesproken. Ik heb enkele dagen voorzien voor mijn studenten tijdens de eerste week van de paasvakantie, begin april. Dan heb ik geen engagements in de operahuizen. Jij kan makkelijk naar Londen reizen vanuit Brussel. Het zou goed zijn als je je enkele dagen kan vrijmaken, dan kan je ook de lessen met de andere zangers bijwonen, dat is altijd leerrijk. Ik kan je enkele zeer betaalbare bed and breakfasts aanraden in de buurt van mijn appartement. Wees gerust, ik zal je niet op kosten jagen, ook niet met de prijs van de lessen. Zoals ik al zei: ik kies mijn studenten zelf uit en vaak brengen ze een verrijking aan in mijn eigen artistieke parcours.’

Sara was in de wolken met dit perspectief. Ze kon zich makkelijk vrijmaken, want het was paasvakantie en dan moest ze geen lessen muziekgeschiedenis geven in de muziek-

academie van Grimbergen. ‘Dank je wel, Richard, ik zal proberen jouw vertrouwen niet te beschamen.’

‘Nu moet je echt stoppen met me te bedanken, Sara. Zeg nu eens hardop tegen jezelf en tegen mij: “Ik ben het waard om gecoacht te worden door Richard Brown!”’

Sara herhaalde gehoorzaam de woorden die hij haar voorzei.

‘En nu nog wat luider, desnoods in het Italiaans, zodat de obers hier het ook kunnen begrijpen.’

‘MERITO DI ESSERE ISTRUITO DA RICHARD BROWN, IL PIÙ GRANDE CANTANTE CHE ABBIA MAI SENTITO!’ Ze zong het uit nu, in een soort van verzonden recitatief, met volle stem en een grote glimlach op haar gezicht.

De in het wit en zwart geklede obers kwamen als grote vlinders naar hun tafel toe gefladderd. ‘Wat hebben we hier nu? *Bella signora* met het goudblonde haar *il vero biondo veneziano*... Een operazangeres? Kom op, zing nog eens iets, speciaal voor ons, je krijgt er een tweede *cioccolata Casanova* voor, helemaal gratis!’

Sara overlegde kort met Richard Brown om dan maar samen iets te zingen.

‘Ken je “Black Orpheus/ Manha de Carnaval”?’ vroeg hij. ‘Een jazzstandard, wel passend om dit te zingen een week voor carnaval in Venetië, maar dat is wellicht niet jouw repertoire...’

Daarin vergiste hij zich. Sara had tijdens haar lange herstelperiode na borstkanker veel troost gevonden in de jazz en had zowat alles beluisterd wat ze kon vinden aan opnames met onder meer Sarah Vaughan, Ella Fitzgerald en Shirley Horn. Ze had een hele resem jazzsongs uit het hoofd geleerd om haar geheugen te blijven trainen voor later, wanneer ze weer sterk genoeg zou zijn om operarollen in te studeren.

‘I sing to the sun in the sky...’ Ze zette de song in met zachte stem en dan wat luider: *‘I’ll sing till the sun rises high...’*

‘Carnival time is here, magical time of year, and as the time draws near, dreams lift my heart!’ Brown ging verder met zijn sonore baritonstem.

De volgende strofen zongen ze samen om te eindigen met het vers: *‘Will true love come my way, on this Carnival day, or will I be alone with my dream?’*

Er gebeurde iets in Caffè Florian. De uitzonderlijk mooie, lage stemmen van Sara Van Brussel en Richard Brown versmolten op wonderlijke wijze in een song vol melancholie, hoop en liefdesverlangen. Ze keken elkaar in de ogen en genoten zichtbaar van hun samenzang en het sensuele bossanova-ritme dat voor allebei aanvoelde alsof ze op de achtergrond een bandje hoorden spelen.

De obers, enkele Venetianen die hun aperitief kwamen drinken en de verliefde toeristenkoppeltjes barstten uit in luid applaus en gejuich. Dit was zo onverwacht en verrassend, op een koude winteravond, een week voor carnaval in Venetië. Het leven kan mooi zijn!

Terwijl Sara van haar welverdiende tweede *cioccolata Casanova* nipte, begon Richard Brown haar zijn levensverhaal te vertellen: hoe alles begonnen was met het zingen van ‘Black Orpheus,’ lang geleden in zijn geboortestad New Orleans. ‘Weet je, Sara, deze bossanova is voor mij heel bepalend geweest...’

Sara keek hem nieuwsgierig aan.

‘Het was in 1963 in New Orleans, op een mooie zachte herfstdag in november. Ik was net negentien geworden. We trokken met de brassband eropuit om een *jazz funeral* te verzorgen. Ik speelde klarinet in die band, omdat mijn vader die op mijn veertiende in mijn handen had gestopt, hij speelde

trombone. De band was zijn grote passie waar hij al zijn vrije tijd aan besteedde, want van zijn werk als havenarbeider werd hij niet vrolijk. Ik was trouwens ook niet zo'n blij kerel als ik nu ben.' Brown knipoogde en ging verder. 'Mijn stiefmoeder maakte me het leven zuur en ik miste de liefde van mijn moeder, die ik moest afstaan op heel jonge leeftijd. Die klarinet bleek een godsgeschenk te zijn. Ik speelde alle mogelijke deuntjes die op mijn weg kwamen. Je weet dat New Orleans een jazzstad is?'

Sara knikte bevestigend.

'In minder dan geen tijd kende ik een hoop jazzstandards uit het hoofd. Ik werd er op de een of andere manier weer hoopvol van, ik kon de demonen in mijn hoofd verdrijven door muziek te maken. Mijn vader nam me al snel mee naar de brassband, waar ik ook veel bevestiging kreeg van de andere muzikanten én van de mensen op straat voor wie we meestal optraden tijdens *second line parades*. We luisterden picknicks op en andere evenementen zoals de opening van een nieuwe winkel, maar meestal waren het begrafenissen.'

Sara keek hem verwonderd aan. 'En daar werd je dan niet nog droeviger van?'

'Ha, meisje, jij hebt duidelijk nooit een *jazz funeral* in New Orleans meegemaakt. De muziek en dans die ermee gepaard gaan, zijn bedoeld om de overledenen te begeleiden op hun tocht naar het hiernamaals en tegelijkertijd vieren we hun voorbije leven.'

Sara zette grote ogen op.

'Na de gebruikelijke droevige en langzame melodieën die we speelden op weg van de begrafenisondernemer tot aan het kerkhof, gingen we helemaal loos op de terugweg met altijd maar vrolijkere en dansante muziek. De band maakte deel uit van de *first line* samen met de vrienden en familie van de

overledene, de *second line* volgde op de terugweg, toevallige passanten, mensen die stonden toe te kijken, die allemaal begonnen mee te dansen en in de handen te klappen. Je kan niet geloven hoe dat de nabestaanden troost. Met muziek kan je verdriet bezweren, de dood overstijgen...' Richard Brown kwam goed op dreef. 'Muziek heeft mijn leven gered, zonder muziek zou ik depressief geworden zijn, misschien zou ik er zelfs niet meer geweest zijn...' Hij zweeg even en keek Sara indringend aan.

Ze wist niet hoe ze moest reageren, maar hij ging alweer verder.

'Maar goed, die dag in november 1963 ging er een deur open voor mij, een deur naar een beter leven, een echte toekomst...'

Brown had Sara's volle aandacht. Hoe fascinerend is die man, wat een uitzonderlijk levensverhaal, dacht ze en ze beseftte tegelijk wat voor een verwend nest ze zelf was, opgegroeid in een burgerlijk en welgesteld milieu in het mooie Brugge, waar ze alle kansen van de wereld kreeg van haar muziekminnende ouders om haar professionele leven uit te bouwen.

'We begeleidden een bekende jazzman naar zijn laatste rustplaats, een Afro-Amerikaan uiteraard, want in de jaren zestig waren *jazz funerals* nog niet geliefd bij blanke mensen. In de *first line* liepen zijn beste vrienden mee en bij hen was een man die Osceola Blanchet heette. We kwamen terug van Saint Louis Cemetery nr. 2, de begraafplaats waar de dode was bijgezet in een wandgraf. In New Orleans worden de doden bovengronds begraven, wist je dat?'

Sara schudde ontkennend het hoofd.

'De bodem is er veel te zompig om mensen in de aarde te kunnen begraven. Trouwens, New Orleans heeft wel wat van Venetië, want de stad is ook aan het zinken...' Brown keek

niet op een weetje meer of minder, ook wanneer hij een verhaal vertelde, imponeerde hij graag zijn luisterende publiek.

Sara glimlachte en snoepte het laatste restje van haar *ciocolata* op met een zilveren lepeltje waarin de initialen van Caffè Florian in sierlijke letters gegraveerd waren.

Die Osceola Blanchet, zo vertelde Brown verder, was leraar chemie geweest in een middelbare school waar alleen Afro-Amerikanen les volgden. De segregatie – zeker in de scholen – was namelijk nog volop aan de gang, ook al werd New Orleans in het begin van de jaren zestig een belangrijk centrum voor de *civil rights movement*. In zijn vrije tijd gaf Blanchet muzieklessen aan jonge geïnteresseerde zwarten en hij organiseerde *school operettes*. Richard Brown had zijn aandacht getrokken toen hij zijn overleden beste vriend, een pianist, vergezelde naar diens laatste rustplaats. De brassband speelde veel minder ingetogen liederen op de terugweg langs Claiborne Avenue, een toen nog mooie laan afgezoomd met grote, oude eiken. Nadat ze de gebruikelijke uptempo composities ‘Didn’t He Ramble’ en ‘Oh When the Saints’ hadden gespeeld en de menigte die volgde al aardig aan het dansen was gegaan, had Richard plots een heel andere melodie uit zijn klarinet getoverd. Dat was ‘Black Orpheus’, een recente bossanovahit van de film *Orfeu Negro* uit 1959. Brown had een singeltje in handen gekregen met de zanger en componist Luiz Bonfá, hij kreeg de melodie maar niet uit zijn gedachten en had ook de tekst uit het hoofd geleerd. Wanneer niemand hem kon horen, zong hij die in de achtertuin van hun bescheiden woning, stilletjes zodat zijn stiefmoeder hem niet kon uitschelden. De andere musici hadden vreemd opgekeken en zijn vader was verbolgen over de drieste actie van Richard, die zomaar tegen de traditie inging met een totaal nieuw en onbekend lied. Maar de menigte die volgde, had het

anders ervaren. Het zwoele bossanovaritme, dat snel werd overgenomen door de slagwerkers van dienst en geleidelijk aan ook door de andere klarinetten en trompettisten, deed hen kronkelen in de meest sensuele bewegingen, zoals alleen Afro-Amerikanen dat kunnen. Ook de vader van Richard gaf een solo ten beste op zijn trombone. Dat had Richard moed gegeven en plots liet hij zijn klarinet zakken en zong met volle stem de woorden van ‘Black Orpheus’. Zijn van nature sonore baritonstem klonk moeiteloos boven het polyfone klankgeweld van de brassband uit. Zijn vader was met verstomming geslagen, de vrienden van de betreurde pianist en de *second line* volgers gaven hem een geweldig applaus. Er werd geroepen: ‘Mr. Big Voice! Operaman! We want more!’ Brown had meteen twee nieuwe bijnamen gekregen die nog lang zouden meegaan in zijn geboortestad. Osceola Blanchet had alles met verwondering en ontroering gadeslagen. Dit uitzonderlijke talent mocht hij niet verloren laten gaan, hij moest de jongen aanspreken en overtuigen om bij hem les te komen volgen.

‘Ik krijg honger, Sara, gaan we ergens iets eten of bestellen we hier nog een avondmaal?’ Brown onderbrak zijn monoloog en keek haar onderzoekend aan. ‘Ik hoop dat ik je niet verveel met mijn levensverhaal. Ik wil dat van jou ook wel eens horen.’

Sara hing aan zijn lippen, ze was helemaal in vervoering gebracht door de beelden die ze voor zich zag van die memorabele *jazz funeral*, de dansende menigte, de onverwachte nieuwe muziek die Richard Brown ten beste had gegeven, de ontdekking van zijn zangtalent. Ze kon niet wachten om het vervolg te horen. ‘Ik vertel je mijn verhaal ook nog wel, maar we hebben tijd, niet? Ik kom toch naar Londen deze lente...’

‘Oké,’ zei Brown en hij wenkte een van de kelners om af te rekenen. Ze wilden iets warm eten voor een redelijke

prijs, dus zouden ze verkassen naar een *trattoria* in de buurt waar Brown al vaker was geweest. Het zou zeer laat worden die avond, wanneer Sara besliste om een watertaxi terug te nemen naar Sant'Elena en ze nog een afspraak maakten om de volgende ochtend samen te gaan brunchen in de binnenstad. Haar vlucht naar Brussel was pas 's avonds.

Richard smakte ongeneerd terwijl hij zijn *tagliolini gratinati* verorberde in de Trattoria Cherubino, een ietwat ouderwets ingericht familierestaurantje op een boogscheut van San Marco. 'Dat was het lievelingsgerecht van Maria Callas en dat weet ik wel heel zeker, want ze heeft het me zelf verteld toen ik een masterclass bij haar volgde in New York. Ze at het meestal wanneer ze in Venetië was in Harry's Bar.' Hij zei het heel rustig alsof het een fait divers was, maar zag tevreden welke uitwerking de uitspraak had op Sara.

'*Oh my God*, kreeg jij nog les van Maria Callas? De diva der diva's, voor mij de grootste zangeres en actrice aller tijden!' Nu leek het voor haar alsof Richard Brown een audiëntie had gekregen bij een ware godin. Die man is gewoon zelf een legende, dacht ze, als je kan zeggen dat je Maria Callas in levenden lijve hebt ontmoet, voorgezongen hebt voor haar en vertrouwelijkheden vernam zoals wat haar lievelingsgerecht was... Ze kon de neiging niet onderdrukken om even zijn arm aan te raken. Misschien kwam er dan een goddelijke vonk tot bij haar – al was het maar een fractie – van de inspiratie van Callas zelf.

Alsof hij een kleine elektrische schok had gekregen, trok Brown zijn arm weg.

'Sorry,' prevelde Sara. 'Het was sterker dan mezelf, ik ben zo onder de indruk van jouw ontmoeting met La Callas.'

'Sara, Callas was ook maar een mens zoals jij en ik, ze was trouwens erg eenzaam in die jaren dat ze les gaf op de Juilliard School of Music. Haar carrière was voorbij en de comeback

die ze nog zou proberen te maken, was een regelrecht fiasco. Je moet weten wanneer het tijd is om te stoppen. Iemand had haar dat beter gezegd.' Hij keek haar een beetje streng aan met samengeknepen ogen.

Hij had iets van een panter, Richard Brown, donker met de kleur van ebbenhout, krachtig en sluw, met een superieure uitstraling. Intimiderend was hij zeker, vooral als hij een beetje bozig leek te worden. Maar dat was vaak een pose.

Opnieuw barstte hij uit in een schaterlach, waardoor Sara ontspande. 'Je moest je gezicht zien, meisje, alsof je daarnet een spook ontwaarde!'

Sara prikte nog wat *vitello tonnato* op haar vork. Dat was haar lievelingsgerecht, maar dat zou ze nu niet vertellen aan de man die zomaar even tijd had doorgebracht met niemand minder dan Maria Callas.

Alsof hij haar gedachten kon raden, relativeerde Brown zijn lessen bij *La Divina*. 'Veel bepalender voor mijn toekomst was die man, Osceola Blanchet, die me hoorde zingen in 1963. Hij was een uitzonderlijk charismatisch persoon. Hij nodigde me uit om privélessen te komen volgen bij hem thuis in Onzaga Street, waar er een *grand piano* in de living stond. Daar heeft hij me geïntroduceerd in de wondere wereld van de opera. Hij leerde me Verdi kennen, Wagner, Mozart... Hij drilde me in de muziektheorie en notenleer, liet me stemoefeningen doen: mijn tessituur werd uitgebreid naar de laagte en de hoogte, mijn ademtechniek werd bijgestuurd. En dat was nog niet alles, hij gaf me inzicht in de grote literatuur, bezocht het Delgado Art Museum samen met mij. Die man was mijn mentor op zoveel vlakken. Zoals ik al zei, een deur ging open naar een betere toekomst, beter dan ik ooit had kunnen dromen.'

Een vol jaar had Brown gestudeerd bij Osceola Blanchet, gratis en voor niks, want de man wilde er niet voor betaald

worden. Hij geloofde in zijn pupil met een hardnekkigheid die hij niet eerder had gevoeld voor zijn andere jonge zwarte studenten. Hij stuurde zelfs een aanbevelingsbrief naar de bekende bariton en regisseur Arthur Cosenza om Brown aan te prijzen voor een operaworkshop aan de katholieke Loyola University. Brown werd er toegelaten als een van de zeldzame Afro-Amerikaanse deelnemers en werd er vooral gedoogd voor zijn uitzonderlijke vocale en muzikale capaciteiten. In het jaar dat Richard de operaworkshops volgde, in 1965, braken meerdere onlusten uit in en rond de universiteit. De zwarte minderheid onder de studenten kwam er op voor gelijke rechten op de campus en gelijkwaardige beroepsmogelijkheden. Brown had zich niet openlijk geëngageerd in die acties, maar steunde ze wel. Hij had vrienden onder de actievoerders, maar wilde ook de overwegend blanke meerderheid die deelnam aan de operaworkshops niet voor het hoofd stoten. De universiteit zelf talmde lang om een standpunt in te nemen tegen de segregatie die haar zwarte studenten nog dagelijks ondervonden.

Richard vertelde alles tamelijk onbewogen, maar Sara voelde een onderhuidse, diepe afkeer wanneer hij raciale kwesties aanhaalde.

‘In 1966 werd ik als enige zwarte zanger toegelaten tot een zomerstage van de New Orleans Opera Association, die was toegespitst op jonge, veelbelovende zangers. Daar heb ik voor het eerst ondervonden hoe moeilijk het was om me echt te integreren in een professionele, overwegend blanke omgeving. Plots werd ik een rivaal op de arbeidsmarkt, een gekleurde rivaal nog wel. Ik zal nooit vergeten hoe de sopraan die de rol van Zerlina zong in Mozarts *Don Giovanni* – haar naam schiet me nu niet te binnen – weigerde om me in de ogen te kijken, alleen maar vanwege mijn huidskleur. We zongen een

verleidingsscène notabene!’ Richards blik stond op onweer toen hij het voorval vertelde. ‘Wat heb jij een bleke teint, Sara Van Brussel, we lijken wel yin en yang, echte tegenpolen. Ik heb hier al meerdere nieuwsgierige blikken gevoeld vanavond. Wat doet die oude inktzwarte man hier met die mooie blanke meid met haar gouden haren en olijfgroene ogen?’

‘Ik heb in elk geval mijn ogen nog niet van jou afgehouden en ontwijk jouw blik niet,’ zei ze flink. ‘Richard, ik kan me natuurlijk niet voorstellen hoe het moet zijn om zo’n strijd te moeten voeren enkel en alleen vanwege een huidskleur. Voor mij lijkt dat absurd, maar ik weet ook dat het zelfs vandaag nog niet evident is voor mensen van kleur in een uitgesproken blanke omgeving. Maar wat ik ook hoor, is dat je heel snel een engagement kreeg in het internationaal gerenommeerde operahuis van New Orleans, de New Orleans Opera Association, dat was toch wel een snelle erkenning van je talent?’

Hij lachte zijn tanden bloot nu. ‘Ik ben een geluksvogel, zo is dat. Een jaar later kreeg ik er als gevolg van die zomerstage al een engagement als Méphisto in Gounods *Faust*. Als de baarlijke zwarte duivel zagen ze me wel zitten, inderdaad.’ Een lachsalvo volgde, wat heel wat blikken in de kleine *trattoria* hun richting deed uit gaan. ‘Sorry, ik ben Mr. Big Voice, de Operaman uit de Big Easy,’ bulderde hij er nog achteraan.

Een wat ouder echtpaar verliet demonstratief het tafeltje pal achter hen en ging een eind verderop zitten.

‘Zie je nu wat ik bedoel, Sara? Zo gaat het nog altijd.’

Nog tot na middernacht, terwijl ze zich tegoed deden aan de rest van de fles excellente huiswijn in Trattoria Cherubino, werd Sara meegezogen in het verhaal van de steile opmars van Richard Brown, die door een toevallige aanwezigheid en door toedoen van de Afro-Amerikaanse operagrootheid Debria Brown definitief New Orleans zou verlaten.

Het was in 1969. Brown was vierentwintig en zong ondertussen verschillende kleine rollen in de New Orleans Opera Association, die op dat moment een vaste stek had in de stedelijke concertzaal. Het prachtige French Opera House was namelijk al in 1919 met de grond gelijk gemaakt door een brand en het zou duren tot in de jaren zeventig voor er een volwaardig nieuw operahuis kwam. Op een dag, tijdens een concertante opvoering van Verdi's *Rigoletto*, waarin Richard de rol van de graaf van Monterone voor zijn rekening nam, zat een beroemde Afro-Amerikaanse mezzosopraan in de zaal. Debria Brown was geen familie van Richard, ze kenden elkaar niet, maar ze hadden wel dezelfde familienaam, een naam die vaak voorkomt in Louisiana. Al op zijn jonge leeftijd maakte Richard Brown veel indruk in de hoedanigheid van duivelse en dreigende personages. In de rol van Monterone had hij maar één enkele opkomst aan het begin van de opera, waarin hij een vloek uitriep over de hertog van Mantua en diens hofnar Rigoletto. Een siddering ging door de zaal wanneer de jonge Brown zijn stem verhief. 'Ik zal je achtervolgen als een angstaanjagend spook, met mijn schedel in mijn handen zal ik God en mens aanroepen om wraak!' Het was een kleine rol, maar wel een met een grote impact. Debria Brown was blij verwonderd een Afro-Amerikaanse jonge zanger te horen met een dergelijke uitstraling. Ze was voor een korte periode in New Orleans om er haar familie te bezoeken, want ze leefde en werkte in Stuttgart als vast lid van het operagezelschap. Ze had geluk gehad de voorbije jaren, maar had ook kunnen bogen op een groot muzikaal talent en veel doorzettingsvermogen. Als een van de eerste Afro-Amerikaanse operazangers maakte ze een internationale carrière en werd op die manier een rolmodel in de zwarte gemeenschap. Na haar studies in New York, waar ze

terecht kwam met een beurs, debuteerde ze als Carmen in de New York City Opera en trok ze daar de aandacht van een Duitse agent. Ze werd geëngageerd in het operagezelschap van het stadstheater in Aken en na enkele jaren kwam ze in Stuttgart terecht. Binnenkort zou ze debuten als Bess in Gershwins opera in Wenen, iets waar ze heel erg naar uitkeek. Onmiddellijk zag ze in Richard Brown een potentiële Porgy, ze zou niet nalaten om zijn naam te laten vallen in Europese operakringen. Maar eerst had ze een ander idee om hem te lanceren voor een internationale carrière.

Met een warme blik vertelde Richard Brown hoe de grote Debria Brown hem kwam opzoeken in zijn loge, na de voorstelling. Ze was tien jaar ouder dan hij, een mooie zwarte vrouw met een aristocratisch voorkomen. Richard had al wel van haar gehoord en hoe ze in minder dan geen tijd werd opgepikt door impresario's in Duitse operahuizen. Heimelijk droomde hij ook van zo'n carrière en misschien ging het professionele leven van een zwarte zanger in Europa met minder strijd gepaard dan in de Verenigde Staten. Hij durfde het haar niet te vragen, hij was erg onder de indruk van haar verschijning.

Sara kon zich moeilijk voorstellen dat Richard Brown zich ooit geïntimideerd zou hebben gevoeld door wie dan ook. Wat moest hij dan ervaren hebben toen hij mocht voorzingen voor niemand minder dan Maria Callas in New York?

'Goeie vraag,' zei Brown, 'het voelde als het begin van een rollercoaster. Ik was na de aanbeveling van Debria Brown om me verder te kunnen vervolmaken aan de beroemde Juilliard School of Music in New York, in een soort van superdroom terechtgekomen. Ik geloofde zelf niet wat me overkwam. Het was overweldigend!'

Omdat het tegen halfeen liep en Richard de dag erop moest repeteren voor *Stiffelio*, besloten ze een punt te zetten

achter de lange avond en elkaar terug te zien voor een brunch in Harry's Bar.

'Dan kan je de geest van Maria Callas misschien echt over je heen voelen komen,' zei Brown met een monnellachje. Toen ze afscheid namen aan de kade bij San Marco Vallaresso, waar Sara nog een watertaxi kon nemen, drukte Brown haar, na een lichte aarzeling, tegen zich aan. Zo bleven ze enkele seconden staan. Voor Sara voelde het als een eeuwigheid. Het was een omhelzing die ze de volgende uren ook in haar woelige slaap in hotel Sant'Elena nog lang bleef koesteren.

Stipt om elf uur stond Sara de volgende ochtend te wachten, leunend tegen de vrij onopvallende gevel van Harry's Bar. Ze was van boord gegaan aan dezelfde halte waar ze de voorbije nacht afscheid hadden genomen en voelde een lichte zindering door haar lichaam gaan toen ze weer op die kade stond. Richard was er nog niet. Ze koesterde zich even met gesloten ogen in de winterzon, die vandaag uitbundig scheen tegen een felblauwe lucht. Toen ze haar ogen weer opende, zag ze hem in de verte opdoemen. Het was niet moeilijk om hem te herkennen, zelfs niet in het altijd drukke Venetië. Zijn rijzige gestalte en donkere verschijning vielen op. Hij was knap gekleed, vond ze: hij droeg een met lichtbruine schapenvacht gevoerde donkere lederen jekker, een zwarte jeans en hippe sportschoenen. Hij had een zwarte pilotenzonnebril op en kwam haar breed glimlachend tegemoet.

Alsof hij haar gedachten kon lezen, kaatste hij de bal terug. 'Je ziet er prachtig uit, Sara Van Brussel! Die haarband staat je beeldig.'

Ze had haar lange, goudblonde haren in een hoge staart opgebonden en haar oren tegen de winterkou beschermd met een zwarte hoofdband van alpacawol. Toen hij dichterbij

kwam, aarzelde ze of ze hem een kus zou geven, maar hij was haar voor en legde alleen zijn grote hand op haar schouder. Hij keek haar een fractie van een seconde indringend aan en maande haar aan naar binnen te gaan.

Harry's Bar had veel van een bruin café met zijn hoge ramen en donkere houten meubilair. Het grijze marmeren blad op de toog en de vers gesteven, beige tafellakens gaven het een apart cachet. In deze tent had Maria Callas graag tijd doorgebracht wanneer ze in Venetië was. Het maakte een diepere indruk op Sara dan de op het internet vermelde andere grote namen zoals Hemingway, Chaplin of Clooney.

Tijdens de drie uur die ze er samen doorbrachten, ging het vooral over de ervaringen van Richard Brown tijdens de masterclass van La Callas in New York. En het voelde alsof *La Divina* een beetje aan het luistervinken was, vanaf een hoge barkruk, verwonderd in hun richting kijkend met haar grote, zwarte ogen.

In de lente van 1972 was de zeventwintigjarige Richard Brown een van de gegadigden die een masterclass mochten volgen bij Maria Callas in de Juilliard School of Music in New York. Dankzij een aanbevelingsbrief van Debra Brown kreeg hij een beurs voor Juilliard en kwam terecht in de Big Apple. Callas gaf er gedurende enkele maanden – en met tussenpauzes – een cursus ter vervolmaking van vijftientig veelbelovende en zorgvuldig geselecteerde jonge operazangers.

Eind februari mocht hij een eerste keer voorzingen voor de legendarische diva, die inmiddels al zes jaar eerder zelf afscheid had genomen van het operatoneel. Voor de gelegenheid had hij de aria van Filips II 'Ella giammai m'amo' uit Verdi's *Don Carlos* opnieuw ingestudeerd, een aandoenlijk stuk muziek waarin de oude koning zijn beklag doet over het liefdeloze huwelijk dat hij aanging met Elisabeth van Valois.

Brown had er al eerder succesvolle audities mee gedaan, maar had de aria nog nooit op het operatoneel gebracht. De theaterzaal van Juilliard in het Lincoln Centre zat aardig vol. Van heinde en verre waren aficionado's van Maria Callas, impresario's, zangers, dramaturgen en ander schoon volk naar New York gekomen om die masterclasses – die al plaatsvonden van in de herfst van het jaar ervoor – te kunnen meemaken. Richard was bij zijn weten de enige Afro-Amerikaanse mannelijke zanger in het gezelschap, onder de zangeressen was ook de nu wereldberoemde Barbara Hendricks een van de studenten geweest.

'Hoe voelde je je toen je het podium opkwam tot bij de grote Callas?' vroeg Sara nieuwsgierig.

'Alsof ik voor het eerst een auditie moest doen,' voegde Brown eraan toe. 'Ik voelde me te groot, te lomp, te zwart... Hoe vreemd dit ook mag klinken, ik vreesde dat ik haar zou afschrikken. Ik was toen ettelijke kilo's zwaarder dan nu. Gezonde voeding was aan mij niet besteed. Ik had maar een karig inkomen en hopte van het ene studentenbaantje naar het andere. De fastfoodrestaurants hadden aan mij een vaste klant. Sommige blanke medestudenten op Juilliard lachten me uit en maakten opmerkingen waarin zowel mijn gewicht als mijn huidskleur het onderwerp waren van hun spot. Een goed voorkomen was duidelijk heel belangrijk voor Maria Callas. Zelf was ze – dat weet je – altijd als om door een ringetje te halen, onnoemelijk streng voor zichzelf. Ze wilde eruitzien als Audrey Hepburn op een bepaald moment. Ze is er drastisch voor afgevallen, met alle gevolgen van dien voor haar stem. Maar goed, dat is een andere kwestie, evenals haar getormenteerde emotionele leven. Ik ben ervan overtuigd dat ze zich in die maanden bijzonder eenzaam voelde, ze verbleef in het Plaza Hotel in New York

tijdens die masterclasses en had zelfs haar hondjes niet bij zich. Ik was onzeker over mijn figuur, mijn uitstraling, mijn onvolmaakte uitspraak van het Italiaans dat toen nog een zwaar Amerikaans accent vertoonde. Dus ja, het was met bibberende knieën dat ik opkwam.'

Al na de eerste zinnen die Richard had gezongen op de woorden 'Ze heeft nooit van me gehouden, haar hart is op slot voor mij, liefde voor mij voelt ze niet', onderbrak de diva hem en vroeg hem wat hij als Filips II op dat moment voelde.

'Een oeverloos verdriet,' had Richard geantwoord.

'Laat dat dan horen,' zei La Callas. 'Je laat de spanning al vallen na de eerste zin, ik weet dat het heel monotoon geschreven is, maar dat is net om de moedeloosheid van het personage uit te drukken, in die monotonie moet je een spanningsboog opbouwen tot aan de climax "liefde voor mij voelt ze niet", waarin de melodie ook uithaalt, dat moet je dan weer zingen met een veel rondere toon, met meer vibrato! Je hebt een prachtige basbaritonstem, laat die dan ook voluit klinken op dat moment.'

Brown had onmiddellijk begrepen wat ze hem wilde vertellen en voerde het begin van de aria precies uit zoals ze het wilde horen. Een tevreden klakken van haar tong was zijn deel. De opmerkingen van de grote zangeres golden voor de hele aria, die aan het eind na enkele emotionele uitbarstingen overgaat in uiterste verstillig, waarin ze hem aanraadde bijna fluisterend te klinken met een stem verstikt van verdriet. 'Op dat moment is belcanto van geen tel meer,' had ze gezegd, 'jij bent dan niet langer Richard Brown de beloftevolle zanger uit New Orleans, begonnen in de jazz, en een ware operarelatie, een jongeman in de fleur van zijn leven.' Ze had haar huiswerk goed gemaakt, *La Divina* wist precies wie hij was. 'Dan ben je Filips II, de door liefdesverdriet gebroken, ouder

wordende koning. Je moet altijd waarachtig zijn. Dat zou Verdi ook gewild hebben, hij was een theaterman pur sang.’

Brown mocht de hele aria nog eens doorzingen, zonder onderbroken te worden dit keer door de opmerkingen van een hier en daar krassend meezingende Callas. Aan het eind kreeg hij een groot applaus van het publiek.

‘Daar begon voor mij het echte vertrouwen in mezelf, in mijn mogelijkheden, het besef ook dat ik al die jaren wat gemakzuchtig was geweest. Mr. Big Voice uit the Big Easy kon al te makkelijk scoren, alleen al met het uitzonderlijke timbre en de diepte van zijn stem. Maar dat maakte me te snel tevreden, Sara. Callas heeft me toen een gouden les geleerd en mijn zelfvertrouwen aangewakkerd. Ik ben haar dankbaar tot in de eeuwigheid.’ Richard Brown viel stil, hij slikte, zijn ogen liepen rood aan en het leek alsof de Griekse schone vanaf haar barkrukje hem een stralende glimlach toewierp en daarna in al haar elegantie de bar verliet.

Na die beklijvende masterclass in New York was alles in een stroomversnelling gekomen voor de jonge basbariton. Hij had er de aandacht getrokken van impresario’s en operaintendanten. Twee jaar later stond hij onder contract in zomaar even het Royal Opera House in Londen. Hij zong er de rol van Filips II in Verdi’s *Don Carlos* met de beroemde aria waaraan hij had gewerkt met La Callas. Het overdonderende succes dat hem daar te beurt viel tijdens de première op 11 november 1974, betekende het begin van zijn internationale doorbraak. Het was een mooi eerbewijs aan *La Divina*, die op dat eigenste moment haar allerlaatste concert zong in Sapporo in Japan. Ze zou daarna nooit nog een noot zingen en vereenzaamde in haar appartement in Parijs, waar ze uiteindelijk drie jaar later overleed aan hartfalen. Ze werd net geen vierenvijftig.

‘Serendipiteit,’ fluisterde Sara. Ze was er nog stiller van geworden. Wat een merkwaardig samenvallen van gebeurtenissen, ze kon het niet helpen, Richard Brown leek haar steeds meer iets magisch te hebben. Alsof een kracht van bovenaf hem stuurde. Weer las hij als het ware haar gedachten.

‘Alles begint bij jouw eigen innerlijke kracht, Sara. Je kan niet geloven wat een invloed je denken heeft op wat je uiteindelijk realiseert en zelfs hoe mensen zich tot jou verhouden. Mijn pad is niet over rozen gegaan, mocht je dat al denken, ik heb veel dromen waargemaakt maar ook veel tegenkanting ondervonden. Vaak had dat met mijn huidskleur te maken, maar ik bleef er altijd stoïcijns rustig onder, stond er als het ware boven. Die houding heeft heel wat explosieve situaties ontijdend.’

‘Wat mij in het bijzonder opvalt, Richard, is dat je een rol niet zomaar speelt maar helemaal in de huid kruipt van het personage. Je wordt op dat moment Stankar, zoals ik je gisteren heb gezien en gehoord tijdens de *Italiëne*.’

‘Precies,’ zei Richard Brown. ‘De gouden les van Maria Callas!’

Na zijn internationale doorbraak in Londen waren veel deuren opengegaan voor Brown. Zijn uitzonderlijke acteer-talent werd opgemerkt. Hij was een van de eerste zwarte zangers die door moderne regisseurs gecast werd, los van zijn kleur, en wel vanwege zijn stem, muzikaliteit en uitstraling. Vooral in Europa, waar het regietheater met gedurfde ensceneringen hoogtij vierde, was hij een graag geziene artiest, in grote huizen zoals de Parijse Opéra Bastille, de Festspiele in Salzburg, Glyndebourne, Amsterdam, Brussel... maar Londen, waar hij zijn eerste grote triomf had gekend, bleef zijn thuisstad.

Net toen Sara op het punt stond om hem schroomvol te vragen of hij er ook een geliefde had of een gezinsleven,

vroeg Brown haar abrupt aan welke rol ze graag zou werken wanneer ze naar Londen zou komen begin april.

‘De Messaggera uit *L’Orfeo* van Monteverdi, omdat ik die zal zingen in La Fenice komende zomer,’ antwoordde ze braaf.

‘Daar zullen we snel door zijn, zo’n korte rol,’ lachte hij, ‘en dan kunnen we verder praten. Dan vertel jij me alles over jezelf. Ik wil alles over jou te weten komen, want ik ben schandalig lang zelf aan het woord geweest!’

De tijd drong, Richard had een repetitie in La Fenice om drie uur en Sara ging nog het hele eind terugwandelen naar het hotel, waar ze haar bagage in bewaring had gegeven. Van daaruit zou ze in de vooravond een gedeelde watertaxi nemen tot aan de luchthaven Marco Polo, waar ze een late vlucht had richting Brussel.

Ze wandelden nog even samen tot in de Giardini Reali vlak bij Harry’s Bar. De eens zo mooie tuin, een trots van Venetië, lag er verwaarloosd bij, maar er waren gelukkig plannen voor een restauratie de komende jaren. Dat weetje had Sara afgeluisterd van een lokale stadsgids die uitleg stond te geven aan een groepje Italiaanse toeristen. Op een bankje genoten ze enkele minuten van de winterzon en toen was het tijd om afscheid te nemen.

Richard legde zijn arm om haar heen. Sara keek hem glimlachend aan, en weer volgde een innige omhelzing waarbij hun lippen elkaar nog net niet vonden. Hij kustte haar snel op beide wangen en op haar voorhoofd. ‘Sara Van Brussel, ik ben blij dat ik jou ontmoet heb. Ik kijk uit naar ons weerzien binnen twee maanden. Zorg goed voor jezelf. Geloof in jezelf. Zie jezelf graag. Wil je me dat beloven?’

‘Ik beloof het je plechtig, Richard. Mooie repetitie straks en binnenkort een geweldige première van *Stiffelio!*’

Op de terugweg naar Sant’Elena kon ze maar aan één ding denken: die verleidelijke stem die zo dicht bij haar oor had geklonken. ‘Zie jezelf graag, Sara...’ Haar hart liep over van verlangen naar hem. ‘Jou wil ik graag zien, Richard, jou, meer dan om het even wie.’

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

Gent, België
info@borgerhoff-lamberigts.be
www.borgerhoff-lamberigts.be

ISBN 9789464759969
NUR 340
Thema FR
D2023/11.089/142

© 2023, Borgerhoff & Lamberigts nv

Auteur: Sylvia Broeckaert

Coördinatie: Sam De Graeve, Nils De Malsche, Joni Verhulst
Eindredactie: Saskia Martens
Ontwerp cover: Margo Togni
Vormgeving binnenwerk: Robin J. August

Gedrukt in Europa

Eerste druk: augustus 2023

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.